

EUSKARAREN MORFOLOGIA HISTORIKORAKO: ARTIKULUAK ETA ERAKUSLEAK

Tesiaren egilea: Julen Manterola Agirre

Unibertsitatea: Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Saila: Hizkuntzalaritza eta Euskal Ikasketak Saila

Tesi-zuzendaria: Joseba A. Lakarra Andrinua

Tesiaren laburpena:

Euskal artikulua bilakaeraren analisi diakroniko bat egin dut. Horren barrenean, deklinabide mugatuaren berreraiketa morfologikoa egin dut, batetik, eta artikulua erabileraren deskripzio historiko bat, bestetik.

Artikuluak D-elementu gisa sailkatu ditut, erakusleen gramatikalizazioaren azalpen estandarren barrenean; -a artikulua prototipikoaz landa, erakusleetatik datozen beste artikulua batzuk identifikatu ditut horrela. Analisi modu honek azalbide bakarraren pean ezarri ditu deklinabide mugatuaren berreraiketan zeuden hainbat arazo.

Berreraiketa morfologiko horretarako, Erdi Aroko datuen arakatze sistematikoa egin dut. Datu horiek osatu dute berreraiketa-proposamenaren oinarri enpirikoa; bertan aurkitu ditut D-elementuen aldaerarik arkaikoenak.

Artikulua erabileraren deskripzio historikorako, XVI. mendeko testuetako datuak erazi ditut. Testuinguru sintaktikoen arabera analizatu dut artikulua erabilerari: bokatiboak, perpaus existentzialak, perpaus predikatiboak eta subjektuak. Sintagmen funtzioaren eta beren markatze morfologikoari dagozkion zenbait korrelazio azaleratu ditut horrela.

Datu historiko horien argitara, artikulua erabilerari zabalduaz eman izan den azalpen diakroniko bat neurtu dut. Numero morfologikoaren arabera artikulua zabaltearen hipotesia zalantzan jarri dut, eta sintagmen erreferentzialtasunari edo izaera semantikoari dagozkien azalpenak bilatu. Horrek analisi sinkronikoetarako izan litzakeen ondorioak ere aztertu ditut.

Berreraiketa morfologikoaren beste zenbait zehar-ondorio ere garatu ditut: (1) deklinabide mugatuaren bilakaera diakronikoak hizkuntzaren izaera eranslearen aurka egin duela proposatu dut; (2) erakutsi dut euskara ez dela ergatibitate orokorreko hizkuntza bat, eta numero morfologikoaren arabera erdibitzea duela; (3) hasperenak Nafarroan XVII. mendera arte iraun zuela proposatu dut, erakusleetan bederen.

Ororen buru, artikuluen eta erakusleen berreraiketa bata bestearen menpe egitearen onurak erakutsi ditu tesi honek.